

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 136 - ABRIL DE 1992 - PREU: 150 P

Que el carnaval es va viure amb alegria al nostre poble ens ho demostra aquesta foto en què es pot veure com els components de la banda municipal -joves i no tan joves- desfilaren convidant a la festa.

(Foto cedida per Última Hora)

EDITORIAL

QUI PERD ELS ORIGENS...

Aquests dies s'ha xerrat molt del nostre "himne", "La Balanguera": que si ja està bé, que si no, que si un per a totes les Illes, que si un per a cada Illa, que si... No creiem que sigui aquesta una qüestió que es pugui resoldre fàcilment, perquè el poble s'hi ha de sentir identificat, amb el seu himne, i el problema és que el que fa falta primer de tot és la pròpia identitat: un poble sense identitat no es pot identificar amb res. I Balears no té identitat. No hi ha ningú que digui "jo som balear" o que digui "jo xerr balear" (tot i que aquells que no volen admetre la unitat de la llengua catalana xerrin, absurdament, de "llengua balear"); diuen "som mallorquí" i "xerr mallorquí" (o "menorquí" o "eivissenc").

Això és el primer que s'ha de solucionar. "Qui perd els orígens, perd identitat", deia en Raimon. La nostra identitat és la catalana, perquè els nostres orígens són catalans. Per damunt de prejudicis, (des)educacions i repressions, això és una veritat irrefusable. Mentre el "document nacional d'identitat" digui mentides (i en diu, perquè document sí que ho és, però nacional i d'identitat...) tota la resta són foteses. S'ha d'agafar el bou per les banyes i en aquest cas l'himne és la cua.

ALS NOSTRES LECTORS

Amb aquest número d'ES SAIG rebeu el primer suplement que, per començar amb bon peu, hem dedicat al dimoni; o més ben dit, als dimonis, perquè n'hi ha molts. Si Déu vol, aquest nadó d'ES SAIG tindrà molts de germanets i arribarà a ser una família molt nombrosa. I sempre és millor celebrar un naixement que no un funeral.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear d'Algaida.

Revista mensual. D.L.P.M. 495/80

Domicili: Rei, 1. Algaida.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador.

Petra.ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet

Administra: Directiva Obra Cultural.

Mecanografia: Mireia Mulet

Col·laboren: Pere Mulet, Joan Trobat,

Joan Mulet, Biel Bibiloni, Biel Sastre,

Miquel Fiolet, Xesc Oliver, Víctor

Andreu, Víctor Mulet, Miquel Serra,

Antònia Maria Mulet, Catalina Martorell

PREMSA
10 ANYS

CALAIX DE SASTRE

SOBRE POLÍTQUES, CRÍTQUES I AUTOCRÍTQUES

Que la política constitueix una de les activitats humanes que provoca més apassionaments, és una afirmació fora de tot dubte. I aquest principi, contradictori amb la teoria democràtica més elemental, però comprovat repetidament gràcies a la pràctica quotidiana, té validesa molt general, amb independència de quina sigui la forma de participació escollida. Abans de continuar, obr un parèntesi: per sort, les formes de participació són moltes i diverses; però alguns no tan sols la neguen, la seva participació, sinó que a més parlen de política en un to molt despectiu. Frivolitat?, esnobisme? A vegades, la política també serveix per a la projecció personal dels seus detractors. Tanc el parèntesi, deix córrer intencionadament aquestes petites misèries i torn al fil conductor del principi.

Política és sinònim de passió; de discussions, d'enfrontaments -uep! només dialèctics- i fins i tot d'enemistats personals. Tots pensam que no hauria de ser així, però...A més, una cosa digna de ser meditada, ja m'hi he trobat en diverses ocasions, és la contradicció flagrant, la diferència evident entre la prèdica de l'abans -"No entenc per què no ets amic d'en Tal. Si jo qualche dia faig política, seré amic de tothom"- i els actes i els fets del després -bregues i altres herbes; allò que he explicat més amunt. Expòs uns fets, més envant provaré de donar-ne algunes explicacions. Naturalment, admet que n'hi pot haver moltes d'altres; no pretenc esgotar el tema. I la problemàtica és universal. "Qui va cercant la palla als ulls dels altres, més val que pensi en la famosa biga" ha deixat escrit Giorgio Bassani, i no parla d'Algaida, sinó de Ferrara, la ciutat italiana on transcorren totes les seves novel·les.

De les paraules de l'escriptor italià, se'n dedueix una de les mancances més comunes -tot i que no crec que sigui la culpable, la única vull dir- com és la incapacitat d'autocrítica. La responsabilitat sempre és dels altres. N'acabam de veure un exemple magistral a la més excellent de les tribunes oratòries: al Parlament, Felipe González ha negat l'existència de la corrupció. ¡I per aquest motiu han presentat la dimissió: un vice-president del govern, un ministre i el president del Banc d'Espanya! Potser certa premsa hagi magnificat l'embalum de la tragèdia, no ho sé, però d'això a dir que aquí no passa res, hi ha certament un abisme. Si arriba a passar qualche cosa, ja no quedaria ni l'apuntador!

L'altra causa a què em vull referir -ja he dit que aquest recull no pretén ésser exhaustiu- és la desqualificació sistemàtica de les crítiques externes. No es tracta ja de negar-se a discutir si les crítiques són fonamentades o no, sinó del que és pitjor, de negar als altres el dret d'expressar dites crítiques. Fins a l'esclat de la traca final del deliri triomfant: les crítiques arriben a no existir, perquè qui les ha formulades no existeix. En posaré també un exemple, aquest de molt més baixa volada que l'anterior.

Pacient lectora o lector que destorbes el teu lleure llegint aquest paper, em sap greu retornar-te a l'alegre realitat. El dolent oracle de Delfos així ho ha dictaminat: ES SAIG, aquesta pobra i dissortada revista que tu ara creus tenir entre les teves mans, no existeix. Ja se sap, l'existència és un do dels déus que només a vegades concedeixen als no-res. I aquests humils escrits que tu ara et penses llegir, han begut oli: no hi ha tals escrits. I allò que no hi és, no hi és. Per tant amable lectora o lector que t'has enfadat per qualche cosa que diu aquesta no-revista, has trobat el desitjat consol: la teva lectura ha estat una vana illusió. I si qualcú s'enfada per una cosa que no existeix, serà qüestió que s'ho faci mirar.

EN CALAIX DESASTRE

M'HAN DIT QUE DIUEN

Fins al final, ens ha fet un mes de març calent, amb un sol de primavera, i això ha fet que per fora-vila s'hi hagi vist molta de gent per tot: passejant, cercant espàrecs, cercant... N'hi ha que han trobat gent prop de les seves cases o caseta i quan els han demanat què cercaven, la resposta sempre és la mateixa: "No feim cap mal". El que passa és que moltes vegades aquestes visites coincideixen pocs dies després amb la manca de pollastres o gallines, qualche xotet o porcelleta, llenya, carretons de batre o piques de pedra, etc. etc.

Dels robatoris ja n'hem parlat moltes vegades, i el tema s'està convertint en "normal" dins la vida quotidiana del poble; i això és molt perillós, ja que estam en un punt en què la gent no en fa massa cas, si no els toca a ells mateixos. Aquella solidaritat i preocupació que hi havia no fa molt de temps, avui no hi és en absolut, de cada vegada més la vida a Algaida es torna insolidària i egoista, de portes tancades; ja és història aquell temps en què era normal veure la clau al pany de les portes del carrer...

La manca d'aigua ja s'ha fet sentir el mes de març. Menos mal que al final ens ha amollat un grapat de litres, que aniran molt bé per les poques finques que enguany s'han sembrat, a lo millor arribaran a port i podran segar en arribar l'hora. Pel que no servirà la pluja caiguda fins ara és pels pous que han de subministrar aigua a les cases... Els entesos (que són molts, pels comentaris que hi ha) diuen que l'estiu serà llarg, pel que fa al subministrament d'aigua.

Les síquies ja són a Plaça, i malgrat la preocupació de l'empresa que les fa, i de l'Ajuntament, per molestar el manco possible els veïnats, el merder circulatori és constant. Tant a la Plaça i voltants com al carrer de Palma-Unió-Amargura-Colomer contínuament hi ha embussos, amb camions i autocars que no poden passar. I el que resulta curiós és que bastants de propietaris de cotxes i motos, en comptes de procurar un aparcament més racional, mostren un incivisme circulatori més gran de cada dia. No sabem com ho resoldrà l'Ajuntament, però molts pensen que amb avisos no se solucionarà.

Hem tornat a sentir parlar, amb motiu del desgavell circulatori del poble, del tema de l'ordenació del casc urbà i de la necessitat d'una o unes vies de circumval·lació, que evitin que els autocars i camions travessin el poble per carrers ben estrets. Fins i tot ens han dit si, provisionalment i per mor de les obres del clavegueram, estan pensant de fer-ne una, de desviació de la circulació per les afores del poble. Ja veurem com acaba. El que sí ha tornat a posar-se damunt la taula és la necessitat urgent de les Normes Subsidiàries... Enguany, recordau-ho, estaran enllestides...

Sentírem una conversa que anava sobre els camins de fora-vila que s'asfaltaren, ara fa quinze o vint anys, i que avui estan realment intrasitables. Tant al camí de Ca's Brau com als de Sa Comuna es fa necessària una reparació urgent i a fons. Si hi anau amb cotxe (amb moto encara és pitjor, ja que vos podeu rompre qualche cosa del vostre cos), anau alerta als amortiguadors, i a les rodes, que perilla foradar.

N'hi havia un parell que comentaven que fa uns anys aquest SORD parlava molt, però molt, de sopars i dinars, i ara sembla estar a règim rigorós. I, en part, és veritat això del règim; però també és que els sopars que es fan al poble no són tan animats com fa deu anys. No volem dir que no n'hi hagi de ben alegres, com és ara un que ens ha arribat a l'orella bona, que va ser molt renouer: ens han dit que hi havia un grapat de colles de xeremiers, i entre fobiols i xeremies, i qualche tocada de guiteria, i una mica de sarsuela... la cosa es posà ben alegre i no frissaven d'anar a dormir. Del que no hem sentit parlar molt és del dinar de la Societat de Caçadors; no sabem si hi ha molta gent apuntada, però és de suposar que sí, i que no faltarà renou...

UN SORD

EL RACÓ DELS LLIBRES

EL SAINET

Aquest mes ens sortirem una mica de la norma general d'aquest racó i en lloc de parlar d'una obra en concret, com feim normalment, o d'un autor o d'una col·lecció, com hem fet alguna vegada, parlarem d'un gènere sencer, el sainet, un dels més frondosos de la literatura catalana del XIX. I el més constant. De fet, si no ens hagués arribat cap tipus de documentació d'aquest segle, però els sainets s'haguessin salvat miraculosament de la pèrdua, podríem reconstruir la fisonomia de la nostra societat, en podríem seguir l'evolució amb una fidelitat absoluta; la relació entre les diferents classes socials, el pas del menestral acomodat al burgès, del terratinent al rendista, del petit artesà a l'obrer industrial, la transformació urbana, les formes de diversió, el llenguatge... són alguns dels temes que l'historiador i el sociòleg podrien seguir puntualment a través del nostre sainet.

El sainet és una peça teatral curta, en un sol acte, sense pretensions cultes, que només persegueix la diversió a través de la paròdia de diferents fets i personatges de la societat. En podríem fer una divisió en cinc sub-gèneres: el "sainets de la vida picaresca", que ens mostren els costums de la gent que, per manca de recursos,

es mou al marge de la societat (estudiants, parats, estafadors, etc.); els "sainets de costums de la menestralia", que reproduïxen la vida quotidiana dels petits artesans; els "sainets de triangle", que recerquen efectes còmics en explotar, sobretot, la figura del banyut; els "sainets polítics", de finalitat propagandística; i el "sainet burgès", continuació del sainet de costums de la menestralia, que constitueix una defensa de classe.

Va ser un gènere cultivat a totes les terres de llengua catalana. A Mallorca tenim autors com Guillem Roca, Tomàs Aguiló i Cortès i, en un lloc preeminent, Pere d'Alcàntara Penya i Bartomeu Ferrà. A València destaca, per sobre d'autors com Francesc Palanca o Joaquim Badaler, Eduard Escalante. I al Principat trobam la gran figura del gènere, Frederic Soler "Serafí Pitarra", a part d'altres autors com Josep Robrenyo, Josep Maria Arnau o Emili Vilanova. Falten altres noms, però aquets poden ser alguns dels més representatius. Si cercau una mica segur que trobareu allò que voleu: una obra determinada, un autor, un tema o una recopilació de tot plegat. Serà divertit.

VÍCTOR MULET

NOTICIARI

QUE FAN A SON TROBAT

Això és el que es demana tothom que passa per la carretera de Randa a Montuïri, a l'altura del camí vell de Porreres, quan observa l'ambalum de les obres que per allà s'hi realitzen: què fan a Son Trobat?

Les dues fotografies que vos oferim permeten veure: d'una banda, una reforma i ampliació considerables de les cases de la possessió, molt millorades en volum i en estètica; de l'altra, ben a la vora de la carretera, s'hi ha construït... un safareig?, un estany?, la futura piscina municipal? no ho sabem; allò que és evident és que han mogut moltes tones de terra per fer un clot enorme, que sembla destinat en un futur més o manco pròxim a contenir molts de litres d'aigua.

Davant tantes incerteses, les preguntes apareixen d'una manera pràcticament espontània. Preguntes d'una lògica definitiva, esclafant. Tenen les obres els pertinents permisos municipals? Hem sentit a dir que hi ha hagut ordres del batle de paral·lització de les obres, però pel que es veu li han fet el mateix cas que a la moixa. Per fer unes obres de tant de volum, és suficient el permís municipal o s'ha de menester la intervenció d'una instància superior: Consell o Govern Balear? ¿S'ha presentat a l'Ajuntament un pressupost d'obra ajustat a la realitat? En el pitjor dels casos, aquestes obres han de suposar una entrada considerable de milions a la Caixa Municipal.

Esperem que l'Ajuntament també informi de l'assumpte de Son Trobat i que aclareixi tots els interrogants.

PARROQUIA DE SANT PERE I SANT PAU

Diumenge del Ram a les 11h: bendició de rams a sa Plaça, processó i missa.

A les 18h: dotze sermons preparats i dirigits pels joves de:

Grup Marxa

Grup de Grans de procés de fe

Grup de 1er de procés de fe

Grup de 2on de procés de fe

Dijous Sant a les 21h: Missa dels Sant Sopar del Senyor. Acte seguit, processó.

Divendres Sant a les 21h: Celebració litúrgica de la mort del Senyor.

Dissabte de Pasqua a les 22h: Vigília Pasqual.

Dia de Pasqua a les 11h: Processó i acte seguit, Missa de Festa.

LES OBRES DEL SERVEI D'AIGUA I SANEJAMENT

Les obres de construcció de la xarxa d'aigua potable i clavagueram avancen a un bon ritme; en el moment d'escriure aquesta notícia ja són a Plaça. Si tenim en compte que només fa un mes que començaren pel carrer de Sa Tanqueta arribarem a la conclusió que el progrés és notable. Però no tot són flors i violes, perquè ja han aparegut els primers problemes.

Ara s'ha descobert que el projecte contempla un nombre de comportes sensiblement inferior al necessari, de manera que no en toca una per vivenda, quan l'Ajuntament ha promès que cada propietari podrà situar la comporta de connexió en el lloc que ell desitgi. De qui ha estat la incomprendible badada? Dels tècnics, dels polítics, de tots plegats? Ara el que cal és no perdre's amb discussions inútils i solucionar ràpidament l'entrebanc sense augmentar les aportacions econòmiques dels particulars. No sabem si és demanar massa.

ACTIVITATS DE JAUME FALCONER I VÍCTOR ANDREU

A més de l'exposició que en Jaume Falconer farà al Molí d'En Xina (de la qual vos donam compte, franja del costat) vos informam de la participació del mateix Jaume i d'en Víctor Andreu a una col·lectiva de mostra gràfica a la Galeria BEARN de Ciutat. Aquesta exposició s'inaugura dia 31 de març i estarà oberta fins dia 30 d'abril.

ELS SERVEIS SOCIALS DE LA MANCOMUNITAT PLA DE MALLORCA

La Mancomunitat Pla de Mallorca ens ha fet arribar una breu valoració de les activitats dutes a terme l'any passat dins el sector dels Serveis Socials. S'han desenvolupat quatre projectes: el Servei d'informació i orientació, l'objectiu del qual és garantir una atenció directa individual i familiar, ha tengut un total de 866 demandes; el Servei d'Ajuda a Domicili ha assistit un total de 200 beneficiaris, 145 dels quals són del col·lectiu de la tercera edat; el Servei de Prevenció i Tractament de l'abús d'alcohol i altres toxicomanies ha tractat 10 persones amb problemes i ha fet tasques de sensibilització a les 13 escoles dels municipis; el Servei d'Integració dels disminuïts ha tractat un total de 4 casos.

Per a l'any 92 hi ha el projecte de posar en funcionament el Servei de cuines mancomunades i menjadors municipals, amb repartiment a domicili del menjar, projecte que es durà a terme si l'aprova el Plenari de la Mancomunitat.

del 10 d'abril al 7
de maig de 1992

inauguració dia 10 d'abril, a les 20 h.
de dilluns a divendres, de 17 a 20 h

a

jaume falconer

mostra de pintures

molí d'en xina

c/ Ribera, 33
07210 algaida (mayor)
tel: (971) 12 51 44

INAUGURACIO DE LA NOVA SEU DE L'ASSOCIACIO DE PREMSA FORANA

A la fotografia que acompanya aquesta notícia es recolleix el moment de l'entrega de la pintura que l'artista Joan Riera Ferrari ha regalat per a la nova seu de l'associació ubicada a Sant Joan.

L'adquisició d'un casal propi per a l'associació ha estat el projecte més ambiciós de l'actual junta directiva que no ha escatimat esforços per dur-lo a terme. La inauguració oficial es farà el dia 4 d'abril i representa com molt bé diu Onofre Arbona a la revista BONA PAU "que l'associació de Premsa Forana de Mallorca ha arribat a la majoria d'edat. Una afirmació que té tota la força i envergadura que li proporcionen els dotze anys d'existència, haver assolit el nombre de 50 publicacions i tenir des d'ara casa pròpia".

UN ANY MES, LA FIRA DEL FANG

Com ja és tradicional, el passat mes de març s'ha celebrat a les instal·lacions de "Ses Tres Germanes" la Fira del Fang que, organitzada per l'Ajuntament de Marratxí, ja ha arribat a la vuitena edició. Com també ja és norma, el nom d'Algaida hi ha estat present gràcies als gorrions i ocarines de na Carme Hermosto, que constitueixen -per damunt de la subjectivitat inevitable- una de les parades més hermoses de la fira. La novetat d'aquest any ha estat l'edició d'un estudi sobre el siurell, curt però interessant i molt ben editat. Com que els responsables ja ens han concedit el permís pertinent, esperam poder reproduir-vos en un número proper d'ES SAIG el contingut de l'estudi sobre aquest element definitori de la nostra cultura que és el siurell.

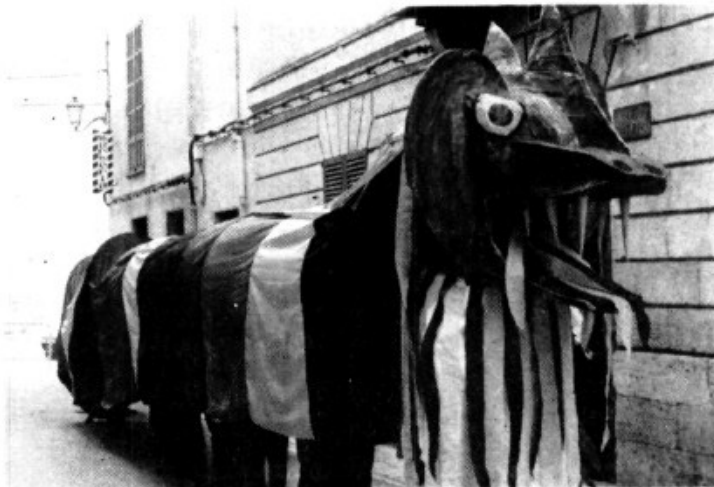
PLUVIOMETRE

Afortunadament, a final del mes de març hi ha hagut unes pluges que han alleugerit la manca d'aigua que pateixen els nostres camps. El mes de març, en conjunt, ha estat sec i primaveral fins que al final s'ha produït un canvi de temps amb baixada de les temperatures i unes pluges moderades. Fins dia 26 -data en que tancam aquesta edició d'ES SAIG- havien caigut 33'9 litres.

Esperem que el mes d'abril, en què cada gota val per mil, el temps sigui generós amb els nostres sembrats.

SA RUA A ALGAIDA

Els darrers dies a Algaida se celebren amb molta animació i amb una notable participació. A la nostra portada hem volgut recollir un aspecte de la festa representada per la nostra banda municipal. Però, a més, hi va haver comparses originals i desfressos plens de fantasia. L'Obra Cultural hi va participar amb aquest drac, esfereïdor, terrorífic, que no es va menjar ningú.

PINA

El camp està verd després d'esser regat amb les darreres pluges que tant s'han fet esperar i s'han fet desitjar en aquest començament de primavera que ha estat fred i ploiver, després d'un hivern eixut i no gaire fred. Les muntanyes estan plenes de neu i això fa que s'esperí qualche gelada que esperem que no faci massa mal. El camp desperta d'aquesta espècie de somni de l'hivern i reneix de bell nou, amb tot el seue splendor. Canvi d'hora que farà que el dia s'allargui i anem a dormir més tard, com demana aquest clima mediterrani. Temps de corema que representa un parèntesi religiós, una aturada, una reflexió i un tornar a començar, ja que tots gaudim del descans d'aquestes minivacances de Pasqua, unes més llargues pels al.lots i mestres i altres només els dies de festa. De totes maneres signifiquen una ruptura amb el treball diari, un canvi de sentit, un descans, encara que a vegades un no s'aturi de fer feina, emperò distinta a la de cada dia; un parèntesi molt necessari per a la naturalesa humana que necessita aquest lapsus per carregar piles i tornar a arrancar.

Primer edifici públic que l'Ajuntament té a Pina, primer edifici del patrimoni municipal a Pina; es tracta del nou centre sanitari o edifici de l'Ajuntament a que suposam pot emprar a més per aquelles necessitats que tenguí l'Ajuntament a Pina, mentre no interferencesqui l'ús propi que és el sanitari; és l'únic espai públic municipal cobert, ja que espais oberts municipals n'hi ha molts: sa plaça, sa font, el camp de futbol, els carrers i aceres, però cobert ara l'Ajuntament hi té el primer, que és el centre sanitari. Ens agradaria més poder-lo anomenar local d'ús més social o local social o local d'usos diversos o delegació de l'Ajuntament a Pina o local del poble. Ara bé, creim que el nom és el que manco importa i creim sincerament i honestament que es pot emprar pel que es trobi convenient, mentre no es faci malbé o es perjudiqui el seu ús originari i prioritari, el de cobrir i satisfer les necessitats de salut de la gent i del poble de Pina. Esperem que els seus responsables -en aquest cas l'Ajuntament- el sàpiga aprofitar per cobrir, a més, altres necessitats socials que el poble demani i que creim que sols faran que el seu profit sigui més gran i, per altra part, lluny de perjudicar i menysprear l'edifici el dignificaran i assolirà un prestigi com a tal, fent que el poble el senti com a cosa seva, com la delegació de l'Ajuntament davant els ulls de tots els pineros. Creim que les expectatives depositades en ell per part dels pineros són grosses i creim que no se'ls defraudarà. Com hem dit, l'anomenarem pel seu nom: Centre Sanitari de Pina.

Repetim: esperam que li sàpiguen treure el suc i sàpiguen veure les possibilitats d'emprar-lo que hi ha; que no es caigui en visions limitades i tal vegada curtes, que no ens deixin veure més enllà del nas. És per això que ens hem de fer una composició del lloc i situació concreta i particular d'aquest edifici i tenir en compte dues premises molt importants i bàsiques: primera, que a Pina no hi ha altre local municipal o públic i per tant això fa que es pugui considerar aquest centre sanitari sui generis i distint dels altres que hi pugui haver a Algaida o altres pobles, i que això ho tenguin en compte i ho vegin els seus responsables. I la segona premisa és tenir en compte el que la gent del poble vol, és a dir, emprar-lo per a les necessitats del poble mentre no hi hagi altre lloc públic. Crec que és aquesta i no una altra la idea general i més lògica.

En Pep Gelabert i Ferrer va celebrar les seves noces de plata com a frare franciscà T.O.R. a l'església de Pina el passat mes de març. Enhorabona, Pep, per aquests 25 anys de vida religiosa, en els quals mai t'has oblidat de Pina; sempre que els pineros t'han cridat has comparegut i això ha fet que en tots aquests 25 anys t'haguem tengut tantes vegades entre nosaltres fins a parèixer als nostres ulls un pinero més que viu a Pina. Repetim la nostra enhorabona i la del poble de Pina.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Activitats del mes d'abril

Dissabte dia 11, conferència a càrrec de Guillem Daviu Vic, llicenciat en història i professor d'anglès de l'Institut Politècnic de Palma, sobre "El cinquè Centenari: una reflexió crítica". L'acte tindrà lloc al local social i començarà a les 21'30 h.

Diumenge dia 26 farem una excursió arqueològica pel terme d'Algaida. Per a més informació dirigiu-vos a Jerònia Cañellas (665249).

El sopar de companyerisme que celebraren els excursionistes el passat dia 13 va sortir rodó.

XERRADETA DEL P. AMENGUAL

El P. Josep Amengual, prior del santuari de Lluc, ens va parlar del dret dels pobles a decidir el seu futur, centrant-se molt especialment en el nostre propi cas. Ens va deixar ben clar que tots els esforços que fem per refermar la nostra identitat, per insignificants i inútils que puguin semblar, són profitosos i encomiables i que cal no desanimar-se encara que els avanços semblin de poca entitat.

Manuel Osuna, a qui teniu davant una casa de neu, fou el guanyador del premi al millor excursionista de l'any. A continuació vos oferim un escrit seu sobre les cases de neu.

CASES DE NEU

Fins als anys 20, quan s'obriren les primeres fàbriques de gel, els mallorquins no tenien cap sistema per aconseguir-ne que no fossin les cases de neu, aquests grans pous, parcial o totalment coberts, on, aprofitant les nevades, s'enmagatzemava neu, pitjada, per fer-la gel.

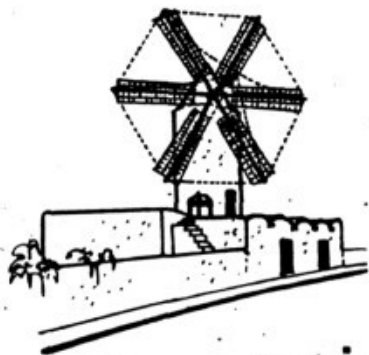
Quan les muntanyes es tornaven blanques, grups d'homes dels pobles d'aprop pujaven per tragar la neu amb portadores i senalles d'espart dins aquests pous. Per facilitar la seva recol·lecció hi havia unes marjades que es mantenien netes i d'on s'aplegava la neu. Sostre a sostre, amb càrritx entremig, la neu era pitjada per una processó de gent que girava damunt amb una tonada que es conserva:

Pitgen sa neu, pitgen sa neu
i tots estan dis ses cases,
peguen potades, peguen potades
en Toni, en Xisco, en Joan i n'Andreu.

Després es cobria de cendre o sal i, damunt, una bona coberta de càrritx. Això permetia conservar-ne una gran part fins a l'estiu. Un home quedava a guardar-la i revisar les cobertes. Llavonses, amb mules i de nit, es baixaven els "pans de neu" (el pes era d'un quintà = 43 quilos) als pobles o Ciutat, on era molt apreciada no tan sols amb finalitat gastronòmica (gelats) sinó també medicinal: mesclada amb oli tenia la reputació de guarir ferides o actuar com a emostàtic (oli de neu).

El preu era regulat per les autoritats de la vila ja que un producte tan limitat es prestava a l'especulació. Existia un dret de la neu (impost municipal). Alguns anys va esser obligat omplir les cases de neu i fins i tot es va arribar (en anys de falta) a importar-ne de Catalunya amb vaixell. Altres anys, en canvi, en sobrava i tot. Alguna vegada se'n va exportar cap a Menorca. Segons sembla el darrer any que es va fer aquesta feina fou el 1925 a Massanella.

Manuel Osuna

Els Molins Fariners d'ALGAIDA

avui:

ES MOLÍ NOU

Per trobar aquesta edificació hem de situar-nos al cap d'amunt del carrer des Colomer, just a la sortida del poble amb direcció a Lluçmajor. Crida l'atenció, i més als que no són algaidins, trobar-se de sobte amb aquella torre solitària, quasi al mig del carrer. I és que, del primitiu Molí Nou, només en queda de testimoni l'esmentada torre i ja en bastant mal estat de conservació.

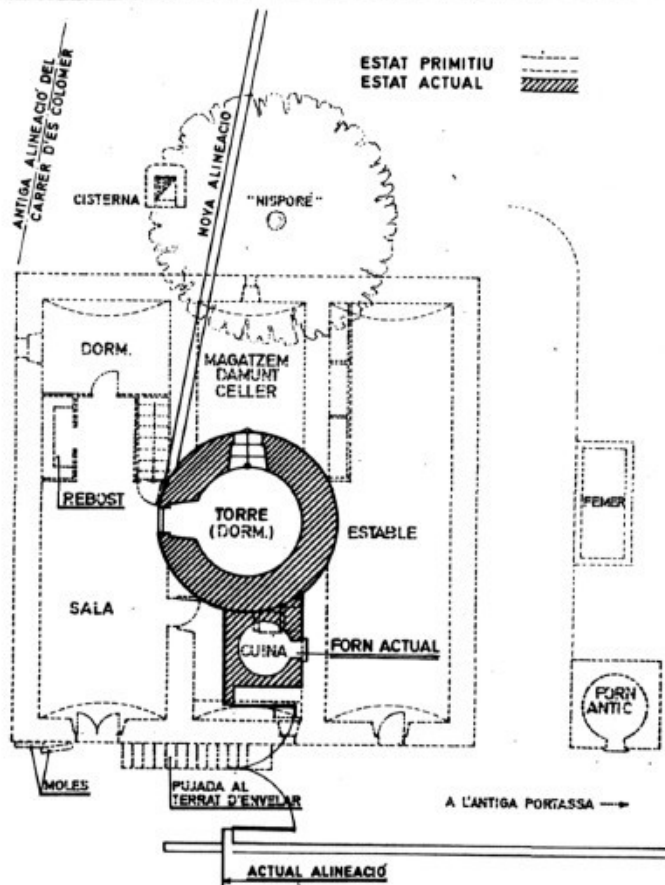
El topònim d'aquest molí no té avui massa sentit perquè, sens dubte, degué ésser un dels primers que molturà al nostre poble. La data de la seva construcció figura gravada a un lateral del portal d'accés a la torre des del primitiu terrat d'envelar, mig esborrada per l'erosió, i correspon a l'any 1673. Aquest molí conservà la seva fesomia originària fins que deixà de funcionar a principis del present segle. Després se li afegiren damunt el terrat d'envelar un sostre de palla i un magatzem (vegeu-ho puntejat a la planta alta), amb coberta d'uralita, sostinguda per una estructura de marès de 0'25 i perllongues de fusta.

Aquesta nova configuració durà fins als anys 60, quan el MOPU va acometre la construcció de la nova carretera d'Algaida a Lluçmajor i la situació del molí feia molta nosa per executar aquest nou traçat. Per això foren expropiats prop de 60 m² que corresponien a la meitat de l'edificació i les terres de la part posterior. El propietari rebé a canvi 60.000 ₧ i perdé la vella cisterna, que quedà baix del nou asfalt del carrer des Colomer. També va haver d'esbucar

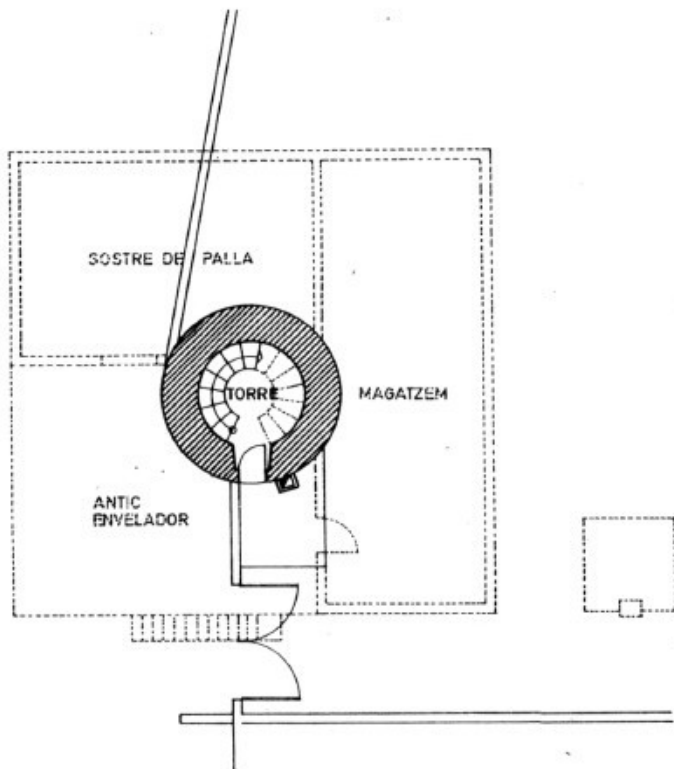
i transportar les restes de l'edificació, és a dir, un negoci ruïnós sens dubte, perquè no li bastava el capital rebut ni per acometre la construcció d'un nou dipòsit d'aigua.

Vegeu als plànols adjunts la disposició primitiva i aquesta vegada aproximada del molí; amb les tres naus de bòveda de canó quasi paral·leles al carrer des Colomer. La nau principal d'accés al molí contenia, a més de la sala d'estar, un rebost a la part esquerra, un dormitori al fons i la baixada al celler situat davall la mitja nau posterior de la torre. Des d'aquesta sala també s'accedia als baixos de la torre, usats com a dormitori, des d'on uns escalons menaven a un magatzem situat damunt la bòveda del celler. També des de la mateixa

PLANTA BAIXA
ESCALA 1:200

PLANTA ALTA
ESCALA 1:200

dependència s'entrava a la cuina, encarada al frontis principal. D'aquesta cuina n'ha quedat de testimoni un tros de la xemeneia que s'enfila adossada per la torre del molí. La nau de la part de llevant tenia un portal més estret i estava ocupada exclusivament per l'estable.

A l'exterior del molí, vora el cantó del portal forà, hi havia les dues darreres moles posades de cantell des que foren baixades quan el molí deixà de molturar i que desaparegueren amb l'ensorrament de les bòvedes. A l'altra part del portal s'iniciava l'escala de pujada a l'envelador, que just deixava passar les llantes del carro per accedir a l'antiga portassa, situada al fons del pas, més enllà del primitiu forn de coure pa. Aquesta portassa la tenien llogada al vell Guidaino, pare del trompetista de "Los Trashumantes", famós conjunt musical de la postguerra. Aquest pas antigament estava adossat al corral de Can Mulet i la paret mitgera potser feia 70 o 80 cm d'amplada i s'esbaldregava a trossos. Per això el propietari del molí, ja fa prop de 40 anys, arribà a un acord amb don Salvador Mulet per substituir aquesta paret de pedra seca per una de marès de 0'25 i guanyà aquest espai que li era tan necessari. A la part posterior del molí hi havia l'esmentada cisterna i un grandíol nisprer ("Eribotrya Japonica") amb una soca descomunal, que serví per fer una taula que el propietari conserva a una caseta des Rafalet.

Actualment per accedir a la torre s'ha de fer mitjançant una escala de peu i pujar damunt el terradet que conforma la coberta del forn modern, adossat a la torre i situat a un nivell un poc més baix que l'antic envelador. Aquí començava i encara comença l'escala de caragol, molt ben feta amb marès de Galdent i bastant erosionada de suportar el pas dels clients del moliner carregats amb aquelles pesades saques. Aquesta escala mena a un replà intermig situat davall les jàceres d'alzina que aguantaven el pis de les moles i servia per ensacar la farina. El capell original fou substituït per una teuladeta a l'alçada dels congrenys, que també desaparegueren, així com la resta dels mecanismes que feien molturar les moles. Aquesta

torre està bastant deteriorada i necessita mà de mestre, sobretot per tapar un crivell a la part de mitjorn i alguna gotera que el vent produeix en desplaçar les teules. Vegeu a les fotografies com una esponerosa eura ("Hedera Helix") s'enfila i cobreix pràcticament tota la torre per la part d'Algaida. Aquesta enredadera i un taronger de sullà mateix, suposam que es fantan bons perquè deuen xuclar la humitat conservada pel clot que abans contenia el celler.

El darrer moliner-propietari de qui es conserva record dins la memòria col·lectiva és l'amo'n Miquel Fiol Sastre "Molinou", que ho havia rebut en herència del seu pare, de mateix nom, llinatge i malnom. Aquest Miquel Fiol havia nascut al molí durant l'any 1986 i quan deixà de molturar fou

soci fundador de Sa Farinera, amb l'amo de Can Bosso i el senyor de Can Mulet; més tard, quan posaren la corrent, hi entrà també el senyor de Can Marc. L'amo'n Miquel Molinou s'havia casat amb Francisca Amengual de Can Meví i no tingueren fills; per això a la seva mort deixà el molí en herència al nebot de la seva dona Sebastià Amengual "Meví" que és el propietari actual.

L'amo'n Sebastià ens contà que quan del Mopu els comminaren a esbucar el molí i expropiar les terres per a la nova alineació del carrer d'Es Colomer hi consentiren perquè no els quedava altre remei i comprenien que era una millora pel poble. Però no quedaren massa convençuts del nou traçat de la carretera, perquè a la pràctica els metes que ells cediren els han guanyat de voravia les cases de l'altre costat de carrer.

El Molí Nou, una vegada abandonada l'activitat per a la qual fou bastit, restà molts d'anys tancat fins que decidiren llogar-lo com a vivenda. Aquests darrers estadants foren madò Rosa "Memés", que hi habità de l'any 1945 al 47 i després ja hi passaren els "Tomassos" d'es Molí d'es Sant fins l'any 1962, quan hagueren de fugir obligats per la demolició del molí.

Seguint la tradició, ens despedirem amb una de les cançons del P. Rafel Ginard que va recopilar sobre l'ofici de moliner. En aquest cas ens mig explica una de les funcions del moliner: el "llevar vela", quan el molí girava vela plena per excés de vent.

Es molí se'n va a la plena,
casi casi fa rotlet.
Sebastiana, aixeca't
i tots dos llevarem vela.

Text, plànols i fotografies:

MIQUEL SASTRE "FIOLET"

OBSERVACIONS SOBRE EL DEU QUE ES MANIFESTA A LA CREU DE JESUS.

Jesús crucificat és un llibre obert on se'ns parla de Déu i de l'home. Contemplant el Crucificat, aprenem qui som nosaltres en les nostres darreres profunditats.

A la creu Déu es manifesta dins el fracàs, el dolor, la ignomínia i la mort. Això no és perquè Déu sigui aficionat al dolor. El Fill de Déu està clavat a la creu no perquè estimi la negativitat, sinó perquè estima sense reserves. Dins el cos destrossat del Crucificat jo he de descobrir el Fill de Déu que em salva.

Per altra part, Jesús ens estima amb un amor tan intens que s'identifica amb cada un dels homes, sobretot amb els més deseparats. Dins la presència trista i dolorida dels més petits i abandonats, jo hi he de descobrir el Fill de l'Home crucificat que em surt a camí. Això significa que no basta ajudar els pobres, es tracta de fer-se amics seus.

A la creu, Déu es manifesta com amor sense límits. Contemplant amb ulls de fe Jesús crucificat, entenem que Déu és amor sense límits. Per tant, la definició més radical de l'home és aquesta: aquell que és estimat amb un amor sense límits. No tenim res més gran que això i és el que més íntimament ens constitueix.

TONI RIUTORT

Solucions als mots encruats: Horitzontals: 1. Castellitx. 2. aliat. llom. 3. restada. R. 4. an. S. roent. 5. galifardeu. 6. iremos. rit. 7. R. va. tneg. 8. avi. siod. b. 9. data. closa. 10. alaga. a. I.

Verticals: 1. caragirada. 2. alenar. val. 3. sis. levita. 4. tatsima. Ag. 5. ETA. fo! S. a. 6. L. dràstic. 7. llaor. Nola. 8. Il. edredó. 9. torneig. sí. 10. XM. tutaba.

L'AJUNTAMENT INFORMA

SERVEI D'AJUDA A DOMICILI AL TERME MUNICIPAL D'ALGAIDA.

Dins el Terme d'Algaida comença el Servei d'Ajuda a Domicili (S.A.D.) per l'octubre de 1.990, a partir del Conveni signat entre INSERSO-MANCOMUNITAT PLA DE MALLORCA.

El Servei d'Ajuda a Domicili és un servei públic, adreçat a individus i famílies que es trobin en una situació de necessitat. Intervé directament dins la llar, mitjançant professionals especialitzats que actuen de forma global amb la finalitat de produir canvis positius en la situació de necessitat detectada. Això es duu a terme a través d'una relació educativa i de suport individual i familiar.

La feina de la treballadora familiar consisteix a anar al domicili i atendre a les persones, amb un pla de feina, del qual és responsable l'Assistent Social. Actualment, al Terme Municipal d'Algaida hi desenvolupen la seva tasca quatre treballadores familiars, tres d'elles hi dediquen la jornada completa i l'altra mig jornal.

Les funcions que desenvolupa la T.F. són les següents:

- 1.- Assitencial: atenció a les necessitats personals, i, si cal, de la llar.
- 2.- Educatiu : establir aptituds i hàbits que millorin o reforcin la conducta autònoma de l'individu o família
- 3.- Preventiu : prevenir un deteriorament de les relacions familiars, de malalties.
- 4.- Sanitari Assistencial: potenciar l'autonomia personal i hàbits de salut; suport als casos de rehabilitació i seguiment de la medicació, -- acompanyament a consultes mèdiques, etc.

Al terme d'Algaida, durant l'any 1.991, foren expressades als Serveis Socials un total de 46 demandes de S.A.D.

D'aquestes s'atengueren un total de 33 persones.

Majoritàriament les demandes per sector de població varen esser:

- Tercera Edat : 31
- Disminuïts : 1
- Família : 14

El motiu principal d'acceptació de les demandes ateses es resumeix en problemàtiques relacionades amb:

- Malaltia crònica : 24
- Manca d'autonomia: 4
- Demència Senil : 2
- Dificultats familiars: 1
- Multiproblemàtiques: 2

Actualment el S.A.D.dins el Terme d'Algaida atén a un total de 33 persones.

INFORMACIÓ SOBRE LA MANCOMUNITA DEL PLA.

Participació dels distints municipis que la conformen:

MUNICIPI	PARTICIPACIÓ
ALGAIDA	13,03
ARIANY	3,95
COSTITX	3,19
LLORET DE VISTALEGRE	3,51
LUBI	8,53
MARIA DE LA SALUT	8,03
MONTUÏRI	9,33
PETRA	11,40
SENCELLAS	6,68
SANT JOAN	7,78
SANTA EUGENIA	3,93
SINEU	11,26
VILLAFRANCA DE BONANY	9,38

PRESIDENT

Antoni Pascual Ribot

Ariany

VICE-PRESIDENT

Joan Ramonell Amengual

Montuïri

DIPOSITARI

Martí Santandreu Gelabert

Petra

COMISSIÓ D'HISENDA I COMPTES:

PRESIDENT

Joan Ramonell Amengual

Montuïri

COMISSIÓ DE SANITAT I SERVEIS SOCIALS:

PRESIDENT

Rafel Oliver Más

Maria de la salut

COMISSIÓ D'URBANISME

PRESIDENT

Francesc Antich Oliver

Algaida

COMISSIÓ DE CULTURA I ESPORTS

PRESIDENT

Joan Horrach Pons

Costitx

DELEGAT DE FOMENT

Andreu Mates jaume

Sineu

Titoieta Ràdio

emissora municipal d'Algaida

- Programació de Titoieta Ràdio

108.0 FM Stereo.

DISSABTES

- 10,00- TEMPS DE CINEMA.
Actualitat cinematogràfica.
- 12,00- AVANÇ INFORMATIU.
Serveis informatius.
- 12,05- TEMPS DE CINEMA.
Continuació.
- 12,45- INFORMATIU DIOCESÀ.
Notícies de l'Església.
- 13,05- S'AMBIGÜ.
Ficció Radifònica.
- 14,00- TITOIETA ESPORTS.

Resum esportiu local.
- 14,30- TITOIETA INFORMACIÓ.
Recull informatiu local.
- 14,45- TITOIETA SUPLEMENT.
Reportatge-entrevista.
- 15,00- FER DISSABTE.
Magazine quotidià.
- 16,00- TITOIETA INFORMACIÓ II.
Recull informatiu local.
- 16,30- NO VOLEM SER.
Musical.
- 17,30- CAIXA DE MÚSICA.
Musical.
- 18,30- BOOGIE WOOGIE COUNTRY GIRL. Musical.
- 20,00- NODULS PROLAPXATS.
Musical.

DIUMENGES

- 17,00- MONSTER MANNIA.
Musical.
- 18,00- OMEGA.
Musical.

DIMARTS

- 21,00- TEMPS DE CINEMA
Repetició.

DIMECRES

- 21,00- FER DISSABTE.
Repetició.
- 23,00- NO VOLEM SER.
Repetició.

DIJOUS

- 21,00- BOOGIE WOOGIE COUNTRY GIRL. Repetició.
- 22,30- NODULS PROLAPXATS.
Repetició.

- Iniciativa per a la normalització del panorama de la música en català.

"No volem ser" És el nom d'un nou programa de Titoieta Ràdio. S'emet els dissabtes a partir de les 16'30 hores. Són 60 minuts dedicats íntegrament al pop-rock en català. Es tracta d'una iniciativa fins ara única dins el panorama de la radiodifusió de Mallorca que compta amb el precedent d'emissores municipals de Menorca i Formentera.
(Repetició: dimecres a les 23 hrs.)

- La plana major de TV3, Televisió de Catalunya, a Titoieta Ràdio.

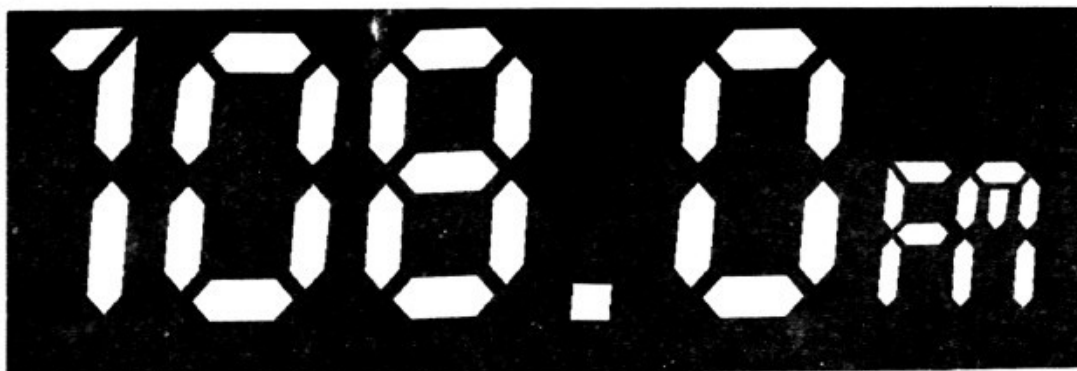
Les cares més conegudes de la televisió autonòmica catalana parlaren sobre els Oscars en el decurs del Programa especial de l'emissora municipal d'Algaida.

Per quart any consecutiu, Titoieta Ràdio, emissora municipal d'Algaida va emetre el passat 30 de març un programa especial que amb el títol de "La Nit dels Oscars" tenia com a principal finalitat fer un seguiment de la gran festa de l'entrega dels codiciats premis cinematogràfics.

L'esdeveniment reuní, als estudis de Titoieta Ràdio, un important col·lectiu de persones relacionades amb el món cinematogràfic i també amb els afeccionats al Setè Art.

El programa va ésser produït per un nombrós equip de col·laboradors de l'emissora local coordinats per Arnau Pascual.

Enguany, la nit dels Oscars de Titoieta Ràdio comptà amb la intervenció telefònica en directe de les cares més conegudes de TV3. Entre d'altres destacar la participació de: LLOLL BERTRAN, presentadora del **Joc del Segle**, SALVADOR ALSIUS, director-presentador del **Telenotícies Migdia**, MARIA PAU HUGUET, presentadora de **Com a casa**, ANGELS BARCELO i JORDI LLOMPART, presentadors del **Telenotícies Vespre** i SILVIA COPULO, adjunt a la direcció de **La Vida en un Xip**.

Titoieta Ràdio

emissora municipal d'Algaida

* A partir d'ara podeu sintonitzar Titoieta Ràdio en el 108.0 de l'FM. Som la darrera emissora del dial. Motius de tipus tècnic han aconsellat aquest canvi. En aquests moments continuem fent feina per a millorar la qualitat tècnica de les emissions.

NOTÍCIES D'ARXIU

CENS DE BESTIAR (ANY 1781)

La notícia que avui vos oferim és del nostre Arxiu Municipal i es troba en un lligat de documents que comprenen des del 1751 fins al 1799. Es tracta d'una llista o recompte del bestiar oví i vacú o boví que hi havia al nostre poble l'any 1781. Ignoram fins a quin punt es pot considerar fidedigne aquest cens.

Ens limitam a modernitzar l'ortografia. Ara bé, hi ha dues paraules que a molts els poden resultar estranyes i desconegudes: toïssos i segalles. Per això copiam la definició que en dóna l'Alcover-Moll.

Toís, toïssa: Cap de bestiar de llana que té un any d'edat fins en dos.

Segall, -alla: Nadó de la cabra ja desmamat però que no ha acabat la seva creixença. (Adverteix que el límit d'edat d'un segall varia d'una regió a una altra).

I passam ja a transcriure el document:

CENS DELS BOUS, MOLTONS, ANYELLS, OVELLES, ANYELLES, TOÏSSOS, ETC.

Son Llobet: ovelles 5, moltons 1, anyells 3.

Son Verdera: ovelles 150, toïssos 25, moltons 3, anyells 40, anyelles 40, bous 2.

Son Trobat: moltons 80, toïsses 16, bous 2, cabres 4, segalles 2, cabrits 3.

Andreu Xalo: toïssos 5, moltons 1, ovelles 20, toïsses 4, anyells 7, anyelles 8

Bart. de Son Coll: ovelles 80, moltons 1, bous 2.

Son Pujol: bous 2, vaques 2.

Jeroni Llaneras: bous 2.

Son Mesquida: moltons 6, ovelles 140, anyells 20, anyelles 30, bous 2.

Son Sastre Pirris: ovelles 40, anyells 9, anyelles 10, moltons 3.

Bart. Coll "Garivai": ovelles 1, toïssos 2.

Joan Galmés: bous 1, vaques 1.

Joan Verger: cabres 53, segalls 7, cabrits 40.

Sebastià Amengual: ovelles 38, moltons 1, anyells 6, anyelles 21.

Sebastià Puigserver: ovelles 95, moltons 3, anyells 30, anyelles 15, cabres 5, matxo 1, bous 2.

Gabriel Puigserver: moltons 1, ovelles 110, anyelles 13.

Cristòfol Sampol: moltons 1, ovelles 60, anyelles 18.

Pere Mut "Conet": moltons 2, ovelles 90, anyelles 25, anyells 20.

Miquel Sastre "Mostatxet": ovelles 7, anyelles 4, anyells 2, toïssos 2, moltons 1.

Bart. Garcias: vaques 1, vedells 1, ovelles 4, anyells 2, toïssos 2.

Al Rafalet: ovelles 500, moltons 15, toïssos 12, anyells 90, anyelles 90, bous 4, vedells 4, vaques 4, vedelles 4.

Francesc Pou "Campos": bous 2.

Guillem Munar: moltons 56, bous 2.

"Merris": moltons 45, segalls 25.

Malesherbes: moltons 1, ovelles 60, anyells 15, anyelles 14.

Pere Joan Puigserver: moltons 2, ovelles 100, anyells 30, anyelles 30.

Pere Josep Oliver: ovelles 4, anyells 1, anyelles 1, bous 2.

So Na Móra: moltons 6, ovelles 120, anyells 25, anyelles 30, bous 3.

Bernat Servera: ovelles 10, anyells 3, anyelles 4, bous 2.

Son Jaume Maig: moltons 4, ovelles 120, anyelles 20, bous 2, vaques 1.

Son Ribes: bous 2.

Franc. Torrens: bous 2.

Antoni Coll: bous 1, vaques 1.

Gabriel Oliver: bous 1.

Joan Bibiloni: vaques 1.
 Llorenç Oliver: vaques 1.
 Franc. "Gorreu": bous 2.
 Son Moll: moltons 2, ovelles 45, anyells 10, anyelles 20, bous 1.
 Son Pujol: moltons 17, toïssos 50, ovelles 400, anyells 75, anyelles 75.
 Sr. Bart. Estaca (en blanc)
 Rafel Oliver: moltons 2, toïssos 4, ovelles 80, anyells 15, anyelles 15.
 Albenya: ovelles 150.
 Joan Pou "Tenyit": moltons 2, ovelles 40, anyells 15, anyelles 15.
 Pere Moll: moltons 5, toïssos 8, ovelles 230, anyells 50, anyelles 50, vaques 2, vedelles 1.
 Gabriel Miralles: moltons 1, ovelles 14, anyells 8, anyelles 4.
 Son Bou: ovelles 7, anyells 3, anyelles 4, cabres 4, cabrits 4, vaques 2, vedells 1.
 Pere Oliver: ovelles 3, anyells 3, anyelles 1, bous 2.
 Son Servera: moltons 6, anyells 46, anyelles 46, ovelles 108, toïsses 42, toïssos 12, bous 2.
 Joan Mulet: bous 2, vaques 1.
 Bernat Reus: bous 2.
 Miquel Llompart: bous 2.
 Antoni Jaume: bous 2.
 Miquel Puigserver: bous 2.
 Son Reus: bous 2.
 Agustí Garcias: ovelles 4, anyells 2, anyelles 2.
 Joan Oliver de Son Maig: bous 2.

PERE MULET

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Pere Pujol Fullana. Morí dia 7 de març als 84 anys.

Francisca Janer Sastre. Va morir dia 2 de març

Benet Torrens Sastre. Ens deixà dia 11 de març als 90 anys.

Maria Sastre Sastre, de Randa. Va morir dia 12 de març als 69 anys.

NAIXEMENTS

Guadalupe Linares Linares, filla d'Antoni i Maria del Carme. Va néixer dia 8 de març.

Maria Coloma Jaume Ballester, filla de Jaume i Joana Maria. Va néixer dia 23 de març.

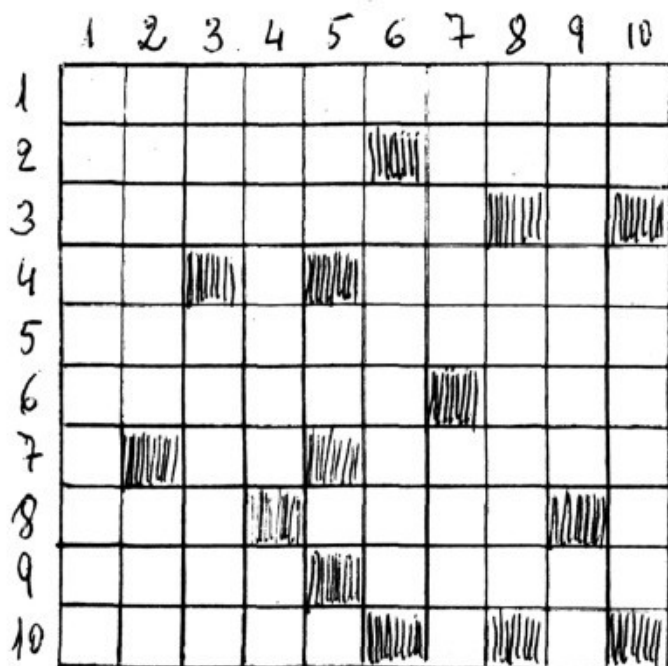
FOTO ANTIGA

Aquesta foto és, aproximadament, de l'any 1955. Els futbolistes són:
 Drets: Xisco Torres, Miquel Matxo, Jaume de S'Hortet, Miquel Bibi, Jaume de Cas Fosser i Toni Mora.
 Acotats: Miquel Joieta, Jaume Coent, Manolo Coneja, Colau Ferragut i Guillem Mindona.

Els acompanya Don Baltasar.

PASSATEMPS

Horitzontals: 1. Topònim d'Algaida. 2. Amic, soci. Dors, columna vertebral. 3. Sostreta, deduïda. Roentgen. 4. Article personal (al revés). Sofre. Candent, incandescent. 5. Esbirro, sicari, botxí. 6. Propi d'una burra, d'una somera (al revés). Tret, descàrrega (al revés). 7. Roentgen. Es dirigeix. Promotor, causant (al revés). 8. Padrí, ascendent. Disbarats, ximpleries (al revés). Primera consonant. 9. Temps, moment. Tanca feta amb pedres o amb troncs. 10. Pi roig. Primera vocal. Iode.

Verticals: 1. Traïdora, renegada. 2. Respirar, bategar. Paper que dóna dret a cobrar una quantitat, a rebre un gènere, etc. 3. Cinc més un. Vestit, casaca. 4. Amor, afecte (al revés). Plata. 5. Banda terrorista. Fotre! Sofre. Primera vocal. 6. Cinquanta. Eficaz, contundent. 7. Lloança, elogi. Ciutat italiana on morí August i pàtria de Sant Paulí. 8. Il·lini. Abric de llit. 9. Born, justa. Afirmació. 10. Mil deu (al revés). Desanimat, desmoralitzat (al revés).

Les solucions dels mots encreuats les trobareu a la pàgina 15.

TLLERACUCR
BEINCUBESA
OACOSELSTF
IRRANBHEOS
EEMRAAYLEU
TFGIÚNRESC
AIDLAFUTRU
ICQBUEEAEB
PULDIÀNTRE
ALENTCOMPA
NSANATASYA

SOPA DE LLETRES.

Es tracta de localitzar deu sinònims de "dimoni". Amb les lletres sobrants podreu llegir un proverbi de "Lo libre de tres", atribuït a Fra Anselm Turmeda

Solució a la passada sopa de lletres. Una vegada eliminats els noms de deu oracions, resos i pràctiques religioses, podeu llegir: "Açò que Déus vol ordonar / no ho vulles tu per sorts cercar". (Fra Anselm).

UNA XERRADETA... (acabament)

-I arriba el mític 92 carregat de sorpreses, i amb el reconeixement públic de tota la teva tasca de rata de biblioteca muda i silenciosa.

-Bé, va ser el 91 i no el 92 el meu any de les sorpreses. La publicació del llibre "Claustres de Mallorca" va ser un encàrrec de la Llibreria Ereso. Era un d'aquells projectes utòpics acarats durant molt de temps a les converses de cafè amb quatre amics llunàtics, i dels que penses que mai en veuràs cap fruit. Curiosament és el llibre en el qual he participat amb un índex més alt de vendes.

La gran sorpresa va ser el "Premi Fundació Congrés de Cultura Catalana de Biografia i Estudis Històrics" amb el treball "El moviment catòlic durant la primera fase de la restauració". La cosa més curiosa és que, segons els entesos, jo no podia optar mai a un primer premi, perquè ja estava compromès, sinó a un segon; però les coses no anaren així i el jurat per unanimitat em concedí el premi.

-També en el mes de desembre ets nomenat director executiu de la Gran Enciclopèdia de Mallorca. Explica'ns en què consisteix la teva feina.

-És una feina de direcció i gestió d'un equip d'investigadors a més de tota la tasca de coordinació i d'impressió. El que té d'apassionant és que és un banc d'informació de dades increïble, et permet conèixer molta gent. El que es fa difícil és la selecció dels personatges que han d'aparèixer a l'obra, tenir clars els criteris amb els quals s'elabora la tria; així i tot es fa una tasca molt més seriosa del que la gent s'imagina.

Jo m'he incorporat a l'Enciclopèdia a la meitat de la seva vida, ara sortirà el volum setè.

-Assumir un càrrec d'aquesta envergadura supòs que ha provocat molts de canvis a la teva vida quotidiana.

-Sí, és cert que ha modificat substancialment tot el que feia. Per exemple, ara no em dedic a cap grup de catequesi, confirmació...; també he deixat la docència. Tot el temps lliure de què gaudia durant el dia se n'ha anat en orris. Actualment la meua vida està tan professionalitzada que la meua vida privada ha quedat reduïda a la mínima expressió.

Tanmateix m'ha aportat moltes coses satisfactòries. Treure'm l'espina d'un tema que sempre m'ha preocupat: la presència de l'església al carrer i en les institucions i allà on es couen les coses, predicar i deixar una constància de les pròpies conviccions a partir del dia a dia quotidià.

-No és fàcil entendre aquesta postura des de l'església. Has tengut moltes crítiques?

-No, els canvis sempre fan por i el fet de treballar en una empresa privada on tot és personal seglar sempre fa pensar que tu i la teua feina sofreixin un procés de secularització. Ara bé, pens que és des de les teves conviccions i no des del teu status que has de donar comptes.

-Quins projectes tens pendants?

-Tenc un estudi fet sobre Mossèn Antoni Mre Alcover. Una Història de l'Església en el segle XIX, de caràcter acadèmic, i la Tesina que vaig fer a Roma sobre el Bisbe Cervera. Així com la publicació dels sis o set volums sobre la vida de Miquel Maura.

-Actualment treballes en algun llibre?

-No, no tenc temps. Escric articles per revistes especialitzades: Randa, Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana, Maiurqa, Estudis Balearics...; també he enviat comunicacions a dos Congressos d'Història Contemporània. El llibre que va guanyar el premi a Barcelona també ha de ser publicat i això suposa tota una feina de revisió.

-I Algaida? Quina serà la teua vinculació amb el poble?

-Sempre cercaré vincles per seguir lligat a Algaida. La meua col·laboració en el futbol fa les darreres coetjades, jugaré fins el mes de juny, la manca de temps no em permetrà poder continuar. Després m'apuntaré a un gimnàs o jugaré a tennis.

Per altra part, enguany vaig fer el Pregó de les festes de Sant Honorat, encàrrec que em va sorprendre molt gratament. També m'han arribat rumors que he de fer de Mantenedor a la festa de la Pau, tot i que no hi ha res oficial.

UNA XERRADETA AMB...

PERE FULLANA

En el mes de setembre de l'any 84 vaig tenir el plaer d'entrevistar en Pere Fullana amb motiu de la seva ordenació com a sacerdot. De llavors ençà no ha plogut ni res: la seva trajectòria personal i professional s'ha disparat i evolucionat infinitament; tant que ha sobrepassat els límits del que qualsevol de nosaltres, amics o coneguts, s'hagués pogut imaginar. I està segur que no exager, estimat i admirat cosí Pere: ets la glòria de la família a costa de reconèixer la nostra mediocritat i això, no ho dubtis, sempre fa mal.

Avui ens trobam, ni més ni menys, amb tot un director executiu de la Gran Enciclopèdia de Mallorca; però anem per parts i facem una mica de memòria del que ha fet en Pere durant aquesta quasi darrera dècada.

-Pere, voldria que ens fessis un petit resum del que ha estat la teva vida de l'any 84 al 89 en què comences a esser un personatge més conegut.

-Vaig dedicar-me a les tasques de capellà i de mestre d'escola als pobles d'Inca i Campanet. Sense deixar d'estudiar ni d'escriure, l'any 88 vaig acabar la carrera d'Història. Al llarg dels anys 86 i 87 començ a treballar en un Projecte, encàrrec de les monges Zeladores del Culte Eucarístic, sobre la vida de Miquel Maura. La meva tasca és tota la part d'arxiu i de documentació. Paral·lelament el convent du a terme la sol·licitud i el procés de canonització. D'aquest projecte en sortiran les Obres Completes, uns 6 o 7 volums, en els quals encara estic treballant.

Fruit d'aquesta tasca s'han publicat les 250 cartes de Miquel Maura, entre les quals destaquen sobretot les dirigides al seu germà Antoni Maura. També he col·laborat en la creació d'un Museu i Arxiu vinculats a la vida de Miquel Maura.

-I en el 89 guanyes un Premi Ciutat de Palma. Què passa aleshores?

-D'alguna manera comença a donar fruit la feina de tots aquests anys dedicats a l'estudi i a la investigació. Vaig guanyar el Premi Ciutat de Palma d'Investigació amb el treball "Catolicisme social a Mallorca". Amb les 250.000 ₧ del premi, vaig introduir

una mica de tecnologia en la meua vida: un ordinador i el petit reconeixement públic m'animaren a escriure la tesina. L'any 90 publico el primer llibre, que era la revisió del treball presentat al Ciutat de Palma.

-També a l'any 90 vens a viure a Palma. Què suposa aquest canvi per a tu?

-Continuu treballant en l'ensenyament i dedicant-me en cos i ànima a la tesi doctoral, dirigida per Sebastià Serra, gràcies al qual vaig disfrutar de beques del CIM i de la Conselleria de Cultura que em permeteren gaudir de més llibertat i no haver d'intensificar les meves hores dedicades a la docència. En el mes de juny del 91 llegeix la tesi doctoral.

(Segueix a la pàgina anterior)

ES SAIG

MONOGRÀFIC N.1 ABRIL 92

Dimonis - Dimonis - Dimonis -

Di
Mo
Nis

Dimonis - Dimonis - Dimonis -

A TALL DE JUSTIFICACIÓ

Amic lector, tens a les mans aquest primer suplement de la nostra revista; una breu explicació del perquè d'aquest complement d'ES SAIG, a més de ser una atenció que et mereixes, sembla que resulta oportuna i procedent. Pel que fa al suplement en si, sàpigues que neix a conseqüència de la proposta d'un dels nostres col.laboradors d'afegir unes pàgines d'obra gràfica i literària sobre un tema monogràfic com a separata del que seguirà essent la revista habitual; la periodicitat hem previst que sigui de tres o quatre vegades a l'any. La iniciativa va caure bé i aquí en tens el primer fruit. Val a dir que ens hi tiràrem de cap, amb una bona dosi d'espontaneïtat i una certa improvisació; això vol dir que, sense sortir d'una idea bàsica que tenim clara, trobaràs en suplement successius innovacions que poden ser substancials a mesura que madurem el projecte.

Aquest primer suplement està dedicat al dimoni. I tu diràs: per què el dimoni? Potser perquè a Algaida tenim un dimoni "oficial", el dels cossiers, que té una importància i un pes fora de tota discussió.

A part que segurament n'hi ha molts més no "institucionals". A més, el dimoni personifica qualitats detestables: lletjura, ira, vilesa, dolentia. Basta recordar expressions com: ser lleig com un dimoni, parèixer un dimoni condemnat, estar fet un dimoni, dur un dimoni a cada cabell, i moltes altres.

Potser no n'hi ha per a tant. I per això ens resulta simpàtic i i mereix que li dediquem la nostra atenció.

TOT COMENÇÀ AIXÍ:

7. Et factum est praelium magnum in caelo: Michael, et angeli ejus praeliabantur cum dracone, et draco pugnabat, et angeli ejus: 8. et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in caelo. 9. Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus, et satanas, qui seducit universum orbem: et projectus est in terram, et angeli ejus cum illo missi sunt. 10. Et audivi vocem magnam in caelo dicentem: Nunc facta est salus, et virtus, et regnum Dei nostri, et potestas Christi ejus: quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte.

Apocalypsis, 12, 7-10.

Han col.laborat en aquest suplement:

Víctor Andreu
Catalina Martorell
Miquel Serra
Jerònia Pou
Rafel Trobat
Pere Mulet
Antònia Maria Mulet

SANT VALENTÍ 1992

EL DIMONI EMBRUIXAT

Hi ha el dimoni gros, en banyeta verda, el dimoni escuat, en barrufet, el dimoni que va néixer en temps de magranes...; però sé cert que mai no heu sentit parlar del dimoni embruixat.

Idò sí, el dia que menys vos ho espereu, si no perdeu calada, el veureu que s'enlaira des del Puig de Ses Bruixes amb la granera enmig de les cames, ensopega amb el bolet blau del Puig de Randa i desapareix més aviat que depressa per por que l'Ajuntament de la vila no el municipalitzi, com a patrimoni històric-artístic-cultural que és.

POC A POC DIMONINOMIDIMO

NOMIDIMONINOMID COP A COP

carta de l'infern

Sr. President: primer de tot, permeteu-me que em presenti. El meu nom és Dimoni Cucarell, per servir-vos, i som un dels dimonis més importants de l'infern. Així ho han escrit al meu document d'identitat, però no en faceu gaire cas. Si m'ho haguessin consultat, hi haurien posat un títol més modest: encarregat o un altre de semblant. Cosa que vol dir, com ja sabeu, que serveixc un poc per tot i un molt per no res. El fet que jo hagi hagut d'escriure aquesta carta que ara llegiu és la prova definitiva d'això que vos dic. Jo era del parer de fer una carta col·lectiva, d'aquestes que van acompanyades de fulls plens de firmes. O en tot cas, si hem de ser rigorosos complidors de la jerarquia, i de petit ja m'ensenyaren que així ha de ser, qui havia de signar aquest escrit era en Llucifer, com a cap reconegut de la nostra empresa. Però ¿i on és el nostre príncep?. Potser vós ens ho podríeu dir, perquè nosaltres ja fa mesos que no el veim ni per les banyes ni per la coa. "Suspensió de pagaments a l'infern!" -capegen els dimonis més velletons- "Ja no en mancava d'altra!".

"En Cucarell! Que l'escrigui en Cucarell, la carta!", va cridar un dimoni boiet, un d'aquests joves impertinents a qui tant agrada tirar la pedra i amagar la mà. Mal li pegàs gota a la punta de la forca!, pens ara quan em trob ben enmig del merder. Però com que som un poc betzol -o un molt torracollons, com em diu moltes vegades la meva consciència, perquè els dimonis també en tenim, de consciència, no vos pensàssiu que no- el cert és que quan em cerquen, sempre en troben. I aquí em teniu destorbant un poc el vostre jornal per demanar-vos que solucioneu el nostre problema.

El cas és, senyor President, que som un parell de centenars, els dimonis que ens trobam sense saber què n'hem de fer del nostre banyam, del nostre socorrim, de les nostres escorretjades, de la nostra barrota,... Atur tècnic, li diuen. Exactament: no sabem què punyetes feim en aquest món. Abans era un gust; sobraven els clients a qui comprar o robar l'ànima. Però, ¿i ara?. Si quasi tothom és ateu i resulta que no en té, d'ànima. I si els altres, tots diuen que són bons allots i aniran al cel, ¿de què hem de viure els pobres dimonis?. A tall d'exemple, vos contaré la darrera eixida que vaig fer, perquè vegeu quina casta de personal és la que circula.

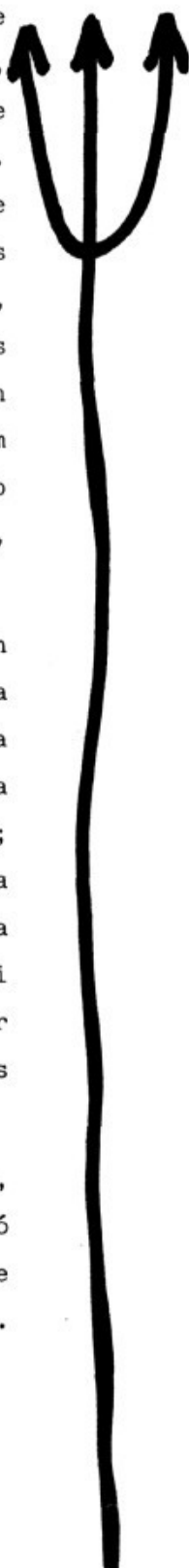
Jo havia sortit a fer la ronda a veure qui aglapija, quan en vaig trobar un que badocava davant d'una botiga de cotxes. Al subjecte -perdonau el to despectiu, però no hi puc fer de menys- li espirejaven els ulls de contemplar aquells automòbils darrer model, més lluents que un trident, més ràpids que un llampec, deia la propaganda. "¿Vos agraden?", jo que li dic, per fer-me l'interessat. "Pse!", es va fer el desmenjat amb talent. "¿I que em donaríeu allò que vos demanàs, si vos n'aconseguia un, el que volguéssiu?". "¿O sou un banquer?", m'interrogà tot intrigat. "No vos demanaré ni un cèntim; bastarà que, a canvi del cotxe, em doneu l'ànima!", li vaig entimar segur de mi mateix, com fan els bons venedors. I és llavors quan l'individu es va posar a riure d'una manera tan escandalosa, tan irreverent, tan tocacampanes que jo, que ja som vermellós de cara, com sabeu, vaig notar que m'encenia d'empegueïment, fins que vaig partir amb la coa entre les cames -mai tan ben dita l'expressió. I encara deu riure, l'annerot, així rebenti en trons feréstecs!.

Crec, senyor President, que una persona intel·ligent com vós ja en té prou, de tot el que he escrit, per fer-se càrrec exacte de la nostra desesperada situació. I que ja és arribada l'hora de concretar la nostra petició. Per cert, aquesta va ser aprovada per unanimitat a la darrera assemblea de dimonis. Això, perquè diguin que l'infern és un desgavell; en poden prendre mostra altres indrets situats més amunt, on tanta falta fa una bona mà de compostura. Com vos deia, l'acord entre la dimoniada és total: estam cansats d'arrossegar el nostre honor per les places i els carrers com si fóssim toreros de tercera categoria. Hem decidit penjar les banyes. Ni tan sols a les festes, ja no volem participar. ¿Símbols del mal?. De la befa i de la beneitura, això és el que som.

En nom de tots els dimonis de l'infern, i només en nom d'aquests, i no d'altres, vos deman, senyor President, que ens concedigueu la jubilació anticipada. Sí, ja sé que la llei no ho permet; però, excusau-me, ¿i que no la podeu canviar?. Esper, esperam, amb impaciència la vostra resposta. Rebeu una abraçada de

DIMONI CUCARELL

dimoniots!!!!!!!

dimoniassos!!!!!!

dimoniarros!!!!!!

dimonietxos!!!!!!

dimonieis!!!!!!!

Diuen devers Felanitx
que si el dimoni s'engata,
se'n va a tocar sa regata
a ses dones de Costitx.

El dimoni cucarell

va néixer en temps
de magranes.]

Sa mare tenia ganes

de tocar-li es clotell.

dimoniellos!!!!!!

dimoniets!!!!!!!

dimonieus!!!!!!!

dimoniqueus!!!!!!

i dimonions!!!!!!

